

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ แนวทางการอนุรักษ์ป่าไม้โดยประยุกต์ใช้พิธีกรรมการบวชป่า : กรณีศึกษาตำบลศรีถ้อย อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา

ชื่อผู้เขียน

นางสาววัลลภา ธนู

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ

อาจารย์ ดร.สุภาพร นาคบัลลังก์	ประธานกรรมการ
รองศาสตราจารย์ สมหมาย เปรมจิตต์	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อุไรวรรณ ตันกิมขง	กรรมการ

#### บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องแนวทางการอนุรักษ์ป่าไม้ โดยการประยุกต์ใช้พิธีกรรมการบวชป่า ในตำบลศรีถ้อย อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ป่าไม้ โดยใช้พิธีกรรมการบวชป่า ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชุมชนและรูปแบบการจัดการทรัพยากรป่าไม้ มาวิเคราะห์บนพื้นฐานความเชื่อทางพุทธศาสนาและภูมิปัญญาชาวบ้าน

ผลการศึกษาทำให้ทราบว่าชุมชนศรีถ้อยประกอบไปด้วยชาวพื้นราบ และชาวเขาเผ่าเย้า โดยมีลักษณะการตั้งถิ่นฐานกระจายไปตามบริเวณลำห้วยสายต่าง ๆ ชาวเขาจะอาศัยอยู่บริเวณต้นน้ำ ส่วนชาวพื้นราบจะอยู่บริเวณปลายน้ำ แต่ชุมชนโดยรวมมีวิถีชีวิตพึ่งพาอาศัยป่าไม้เป็นสำคัญ มีรูปแบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติตามวิถีทางของชุมชนในชนบท อย่างไรก็ตามนโยบายของรัฐบาลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงด้านการดำเนินชีวิตในการพึ่งพาป่าไม้และการเกษตรของชาวบ้านในชุมชน ประกอบกับการทำไร่เลื่อนลอยของชาวเขาทำให้บริเวณต้นน้ำถูกทำลายอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างชาวเขาและชาวพื้นราบเกิดสถานการณ์แห้งแล้งไม่สามารถทำการเกษตรได้ ก่อให้เกิดผลกระทบในด้านลบต่อชุมชนศรีถ้อยเป็นอย่างมาก ชุมชนไม่สามารถดำรงชีวิตได้

ตามแบบดั้งเดิมจึงมีการรวมตัวกันเพื่อต่อสู้หาทางออกให้ชีวิตอยู่รอดต่อไป แนวทางการอนุรักษ์ของชุมชน จึงได้เกิดขึ้น โดยการประยุกต์ใช้ความรู้ ประสบการณ์ ความเชื่อ ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน รวมถึงการตอบแทนบุญคุณและการกตัญญูต่อสิ่งมีคุณ ชาวบ้านเชื่อว่าผีหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครองดูแล ต้นไม้ที่ผ่านการบวชแล้ว เนื่องจากมีสัญลักษณ์ของผ้าเหลือง หากใครไปตัดฟันต้นไม้เหล่านั้นก็จะ ถูกสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือผีลงโทษให้ประสบกับปัญหาต่างๆจนถึงแก่ชีวิตได้ ซึ่งแนวทางการอนุรักษ์ป่าไม้ โดยประยุกต์ใช้พิธีกรรมการบวชป่าของตำบลศรีถ้อย ได้เกิดผลคือป่าไม้ในเขตตำบลศรีถ้อยและ ตำบลใกล้เคียง คือ มีการตัดไม้ลดลงและลำห้วยแม่ใจที่เคยแห้งขอดกลับมีน้ำเพียงพอสำหรับการ เกษตร สิ่งที่สำคัญคือ พิธีกรรมการบวชป่า ได้สร้างคุณค่าทางจิตใจสูงสุดต่อผู้คนในชุมชนที่จะ ดำรงชีวิตอยู่กับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมก่อให้เกิดความร่วมมือในการอนุรักษ์ป่าไม้ตลอดจนช่วย ขจัดความขัดแย้งระหว่างชาวพื้นราบและชาวเขาได้อีกด้วย

แนวทางการอนุรักษ์ป่าไม้โดยประยุกต์นำเอาความเชื่อ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของตำบลศรีถ้อยไม่ ได้มีคุณค่าเพียงเพื่อการอนุรักษ์ แต่สิ่งที่แฝงอยู่ในคุณค่าของภูมิปัญญานี้ คือ การอยู่ร่วมกันของชุมชน อย่างสงบสุขท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และสภาพแวดล้อม สิ่งที่ผูกมัด ชุมชนให้ยังคงดำรงอยู่ต่อไป คือ ภูมิปัญญาที่ได้รับการปลูกฝัง เรียนรู้ มาจากคนแต่ละรุ่นในชุมชนและถูกหยิบยก ขึ้นมาแสดงออกถึงคุณค่ายิ่งใหญ่ เมื่อชุมชนประสบปัญหาที่ชุมชนภายนอกหรือ รัฐบาลที่เป็นผู้ดูแล อยู่ ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ โดยเฉพาะรูปแบบของการอนุรักษ์ป่าไม้ของ ชุมชนศรีถ้อยเป็นภูมิ ปัญญาของชาวบ้านที่พัฒนาขึ้นภายในชุมชนเองจึงสามารถประสบผลสำเร็จได้และยัง ได้ถูกนำไปเผยแพร่เป็นต้นแบบในหลายชุมชนในเขตภาคเหนือและหลายพื้นที่ ของประเทศไทย

<b>Independent Study Title</b>	The Application of Buddhist Concepts on Tree Ordination for Forest Conservation :A Case Study of Tambon Srithoi, Amphoe Mae Chai, Changwat Phayao	
<b>Author</b>	Miss Wallapa Thanoo	
<b>Master of Art</b>	Man and Environment Management	
<b>Examination Committee</b>	Lecturer Dr. Supaporn Nakbunlung	Chairman
	Assoc. Prof. Sommai Premchit	Member
	Assist. Prof. Dr. Uraivan Tan-Kim-Yong	Member

### ABSTRACT

The study of the application of Buddhist concepts on tree ordination for forest conservation in Tambon Srithoi, Amphoe Mae Chai, Changwat Phayao is a qualitative research. It is designed to study forest conservation through application of "tree ordination." The data on community history and forest management patterns are collected and analyzed on the basis of Buddhist religious beliefs and folk wisdom.

Results of the study revealed that Srithoi community consists of lowlanders and the Yao ethnic group. Their settlements are scattered along various creeks. The Yao settled down at the headwaters but the lowlanders dwelt near the river mouth. In general, the community livelihoods substantially depend on forests. The villagers have their own ways of resources management according to rural community patterns. However, government policy in forest management led to change in community dependence on the forest and villagers' agriculture. In addition, slash-and-burn cultivation by the Yao resulted in a continued forest exploitation, which brought about conflicts

between the Yao and lowlanders and droughts followed. Srithoi community was unable to do farming as before and faced with troubles. Their traditional subsistence is no longer practicable. They made a joint effort to find out a means to survive among such situations. Thus community forest conservation has been initiated by applying community knowledge, experience, and belief in supernatural powers, inclusive of recompense and gratitude to benefactors. Through the yellow robe as a sacred symbol, villagers believed that such ordained trees will be protected by spirits or supernatural powers. If somebody goes to cut them down, he will meet with misfortunes or death. The application of Buddhist concepts on tree ordination for forest conservation has proved successful in Tambon Srithoi and its neighborhood. The tree cutting has gradually declined, and the Mae Chai creek, which used to run dried, has now returned to be full of water enough for agricultural activities. The most important is that the forest ordination has provided the community with strong consciousness of living in harmony with environment, thereby communal cooperation in forest conservation has been realized and conflicts between the lowlanders and the Yao eradicated.

The aforesaid forest conservation of Tambon Srithoi is meaningful not only to conservation but also to the peaceful life of the community amidst the rapids of social and environmental changes. What binds the members of community together is the indigenous wisdom, which has been ingrained and transmitted from generation to generation. Once in a while, the so-called wisdom showed its uniqueness when the community encountered the problems that could not be solved by responsible agency or government. In particular, the Srithoi forest conservation resulted from community wisdom has proved itself to be a success, and has been propagated as a model for forest conservation in several communities in the North as well as in other areas across the country.